

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ФАКУЛТЕТ „ЮРИДИЧЕСКИ“
КАТЕДРА „ПУБЛИЧНОПРАВНИ НАУКИ“

УТВЪРЖДАВАМ,
ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД и МС: /п/
/Доц. д-р Михаил Мусов/

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за кандидат-докторанти по научната специалност
„Теория на държавата и правото. Политически и правни учения“, професионално
направление 3.6. „Право“,
Катедра „Публичноправни науки“, Юридически факултет на УНСС

І част. Съдържание на изпитната програма

1. Общата теория на правото като наука. Историческо развитие на науката.

Методология на общата теория на правото. Функции на общата теория на правото като наука. Подходите към правото. Същност, видове и значение на подходите за общата теория на правото.

2. Философията на правото-същност, функции, значение. Основни понятия на философията на правото. Същност и видове основания за правото.

3. Правният позитивизъм – същност, етапи, представители. Същност на правния нормативизъм. Ханс Келзен – изтъкнат представител на нормативизма. Нормативната структура на правото.

4. Метафизическа същност на правото. Право и справедливост.

5. Естествено и позитивно право. Обективно и субективно право. Частно и публично право. Материално и процесуално право.

6. Право и общество. Гражданско общество. Право и морал.

7. Право и държава. Правова държава.

8. Теории и същност на правните принципи. Видове правни принципи.

Правните принципи и правната система.

9. Ценност на правото. Ценностни аспекти на правния интерес. Обществен интерес и правен интерес. Проявления на правния интерес в правната система.

10. Правната система – същност, теории, видове. Правна система и правен ред. Понятие за система на правото. Правна система и система на правото.

11. Източник на правото. Конституция и закон. Законът като основен източник на правото в романо-германската правна система. Съдебен прецедент и правен обичай.

12. Същност на субекта на правото. Видове субекти на правото.

13. Правната норма-същност и структура. Видове правни норми.

14. Понятие за юридически факт. Видове юридически факти. Фактически състав. Презумпция и фикция.

15. Понятие за правоотношение. Структура на правоотношението. Видове правоотношения.

16. Същност на юридическия акт. Система на юридическите актове. Влизане в сила и действие на юридическите актове.

17. Правоприлагане и юриспруденция. Правоприложен юридически акт. Аналогия в правото.

18. Правораздаване. Съдебен акт и съдебни норми. Понятие за тълкуване. Видове тълкуване. Методи на тълкуване.

19. Понятие за правонарушение. Състав на правонарушението. Вина. Форми на вината.

20. Понятие за юридическа отговорност. Функции на юридическата отговорност. Видове юридическа отговорност. Санкция. Видове юридически санкции.

Основна литература:

- Торбов, Ц. История и теория на правото, С., 1992
- Ганев, В. Учебник по обща теория на правото, всички издания
- Радев, Д. Онтология на правото, Пл., 2009
- Радев, Д. Нормативната структура на правото, С., 2008
- Радев, Д. Теория на правораздаването, С., 2006
- Милкова, Д. Обща теория на правото, С., 2003, 2007
- Ташев, Р. Обща теория на правото. Основни правни понятия, С., 2004, 2010
- Маринова, С. Принципите на правото, С., 2011
- Маринова, С. Епистемология на правото, С., 2013
- Маринова, С. Интересът в правото, С., 2013

Допълнителна литература
(към втората на част на писмения изпит)

- Дачев, Л. Юридически дискурс, Русе, 2004
- Радев, Д. Философският нормативизъм в правото, С., 2017
- Ташев, Р. Теория за правната система, С., 2006
- Келзен, Х. Чистото учение за правото, С., 1995
- Бойчев, Г. Правовата държава, С., 2002
- Бойчев, Г. Юридическа отговорност, С., 2003

Бойчев, Г. Юридическа санкция, С., 2003

Бойчев, Г. Правонарушение, С., 2001

Михайлова, М. Правото – смисъл, сянка, противоположности, С., 2001

Михайлова, М. Теория на правото, С., 1996

Михайлова, М. Цел и целесъобразност в правото, С., 1983

Неновски, Н. Право и ценности, С., 1983

II. Втора част. Форми на провеждане на първата и втората част на писмения изпит

1. Първата част (модул) от писмения изпит се състои в ***развиване на тема от изпитната програма***. Развиването на темата се извършва въз основа на изтеглена на случаен принцип тема от настоящата изпитна програма. От кандидата се очаква демонстриране на структурирани базови теоретични знания в областта на общата теория на правото. Кандидат-докторантите трябва да покажат познаване на научната литература, аргументирано да изложат различните тези на авторите, да могат да боравят вярно и умело със специализирана терминология по въпросите, да имат добър стил и езикова култура.

Изискванията към изложението по темата включва:

- елементите на текста следва да бъдат увод в проблема, теза, аргументация и изводи;
- уводът трябва да представя логическа връзка между основната тема и подтемите; извеждане на водещи изследователи по проблема и познаване на актуалните научни изследвания;

- теза: ясно и добре да структурирано извеждане; представяне на дефиниции и сравнителен анализ на сродните и различни елементи в техните характеристики; обосноваване на тезата; критичен обзор на водещи изследователи и актуални проекции по темата;

- аргументация: акцент върху логическата и фактическа обосновка, ако е възможно подходящи примери;

- изводи: по темата заключенията трябва да почиват на научни изследвания;

2. Втората част (модул) от писмения изпит се състои в **написване на научно есе**.

Темата на есето отговаря на въпрос или части от въпрос от изпитната програма.

Научното есе е академичен текст с обоснована и аргументирана защита на теза по значим научен проблем. Характеризира се със следните особености:

- ясно формулирана авторова теза по разглеждания проблем;
- научна аргументация, включваща разглеждането на различни (противоположни) гледни точки;
- кандидатите имат свобода в композиционно отношение, но в рамките на общата класическа структура на научен текст: увод (въведение), теза, изложение (аргументация), заключение (изводи);
- логическа последователност и свързаност между отделните структурни единици;

- използваната лексика е свързана с основните научни термини в областта на общата теория на правото;

- възможен е експресивен стил на изложението, но емоционалните и оценъчните съждения се базират на рационални аргументи;

- спазване на нормите на съвременния книжовен български език;

Примерни теми за есе за конкурсен изпит по Обща теория на правото са: Чисто учение за правото на Ханс Келзен – изводи и перспективи; Правните принципи и правната система; Правната система; Правната норма и обяснението за правото; Източникът на правото и правният позитивизъм; Смисълът на правото – древен и съвременен;

Конкретното съдържание на избраната форма за провеждане на първия и втория модул на писмения изпит отговаря на темите от изпитната програма.

Писменият изпит се провежда анонимно и продължава четири астрономически часа общо за двата модула. До устен изпит се допускат кандидатите, получили оценка от писмения изпит не по-ниска от „много добър” (4,50).

**РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА
“ПУБЛИЧНОПРАВНИ НАУКИ”: /п/**